

Direktiv om företagshemligheter

Justitiedepartementet

2013-12-20

Dokumentbeteckning

KOM (2013) 813

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om att skydda know-how och företagsinformation (företagshemligheter) som inte har röjts från att olagligen anskaffas, utnyttjas och röjas

Sammanfattning

Det saknas EU-rättsliga regler om skyddet för företagshemligheter. Enligt kommissionens direktivförslag ska det införas en civilrättslig reglering av skyddet mot att företagshemligheter anskaffas, utnyttjas eller röjs utan lov. Syftet är att stärka europeiska företags konkurrenskraft och den inre marknaden.

Förslaget anger bl.a.

- vad en företagshemlighet är,
- när anskaffandet, utnyttjandet respektive röjandet av en företagshemlighet är olovligt,
- när angrepp på en företagshemlighet inte föranleder några sanktioner,
- vilka civilrättsliga åtgärder som kan vidtas mot den som har angripit en företagshemlighet,
- beräkningen av skadestånd,
- på vilket sätt uppgifter om företagshemligheter ska skyddas under en rättegång.

Regeringen välkomnar att det civilrättsliga skyddet för företagshemligheter samordnas inom EU. Förslaget motsvarar enligt regeringens preliminära mening i stora drag den svenska skyddsnivån. Eftersom skyddsnivån i flera medlemsstater är lägre än i Sverige, underlättas samarbetet mellan svenska företag och företag i andra medlemsstater. Regeringen verkar för ett väl-

balanserat och enhetligt skydd inom EU och anser att regleringen måste utformas så att den inte begränsar tryck- och yttrandefriheten eller utrymmet för anställda och andra att slå larm om missförhållanden.

2013/14:FPM42

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Det saknas EU-rättsliga regler om skyddet för företagshemligheter.

I 2011 års meddelande om immaterialrätt¹ flaggar kommissionen för att skyddet för företagshemligheter bör bli föremål för överväganden. Kommissionen har därefter låtit göra två studier över vilket skydd som finns i medlemsstaterna. Kommissionen har vidare anordnat en konferens och har erbjudit alla intressenter att besvara ett frågeformulär.

Enligt kommissionen anser företagen att skyddet för företagshemligheter är mycket viktigt för forskning och utveckling samt för företagets konkurrenskraft. En stor majoritet av företagen anser att dagens skydd är för svagt, särskilt i ett inre marknads perspektiv. Det resulterar enligt företagen i högre affärsrisker i medlemsstater med ett svagare skydd samt svagare incitament att satsa på forskning och utveckling i samarbete med företag i andra medlemsstater. Likaså menar företagen att det svaga skyddet leder till höga kostnader för förebyggande skyddsåtgärder.

Kommissionen har nu lagt fram ett förslag till direktiv. I motiven till förslaget anges som ett allmänt syfte att säkerställa företagets konkurrenskraft och att förbättra förutsättningarna för innovation och kunskapsöverföring på den inre marknaden.

Enligt kommissionen har bl.a. USA och Japan ett skydd för företagshemligheter som motsvarar direktivförslaget.

Förslaget presenterades av kommissionen den 28 november 2013.

1.2 Förslagets innehåll

Medlemsstaterna ska införa en civilrättslig reglering av skyddet mot att företagshemligheter anskaffas, utnyttjas och röjs utan lov.

1.2.1 En definition av begreppet företagshemlighet

En företagshemlighet är information som inte är allmänt känd eller lätt tillgänglig, har kommersiellt värde genom att den är hemlig och som innehavaren av företagshemligheten vidtar rimliga åtgärder för att hålla hemlig.

¹ KOM(2011) 287 slutlig.

1.2.2 När är det olovligt att anskaffa, utnyttja eller röja en företagshemlighet?

Innehavaren av en företagshemlighet ska ha rätt att ansöka om de åtgärder och sanktioner som anges i direktivet, om företagshemligheten är föremål för olovligt anskaffande, utnyttjande eller röjande.

Det ska anses olovligt att anskaffa en företagshemlighet om det sker utan innehavarens samtycke och genom att någon obehörigen kopierar eller bereder sig tillgång till dokument, elektroniska filer m.m. som kontrolleras av innehavaren. Detsamma gäller om anskaffandet sker genom stöld, givande av muta, brott mot sekretessavtal eller något annat beteende som får anses strida mot god affärssed. Vidare krävs att anskaffandet sker med uppsåt eller grov oaktsamhet.

Det ska anses olovligt att utnyttja eller röja en företagshemlighet om det sker utan innehavarens samtycke av någon som har anskaffat företagshemligheten olovligen eller bryter mot ett sekretessavtal eller ett avtal som begränsar utnyttjandet av företagshemligheten. Vidare krävs att utnyttjandet eller röjandet sker med uppsåt eller grov oaktsamhet. Detsamma gäller om den som utnyttjar eller röjer hemligheten kände till eller borde ha känt till att hemligheten erhållits från någon annan som olovligen utnyttjat eller röjt hemligheten. Att uppsåtligt tillverka, sälja eller marknadsföra intrångsgörande varor ska också anses som ett olovligt utnyttjande av företagshemligheten.

1.2.3 Behöriga angrepp på företagshemligheter

Oberoende upptäckt av företagshemligheten eller s.k. omvänd ingenjörskonst ska inte anses vara ett olovligt anskaffande. Detsamma gäller när information har erhållits av en företrädare för arbetstagarna i enlighet med lag eller praxis.

Inte heller ska de åtgärder och sanktioner som anges i direktivet få användas om anskaffandet, utnyttjandet eller röjandet av företagshemligheten skett för att avslöja innehavarens menliga agerande, oegentligheter eller olagliga verksamhet och anskaffandet etc. var nödvändigt för ett sådant avslöjande och den som anskaffat etc. företagshemligheten handlat i det allmännas intresse. Detsamma gäller den som anskaffat etc. företagshemligheten genom en legitim användning av yttrandefriheten eller för att informera en företrädare för arbetstagarna, fullfölja en utomobligatorisk förpliktelse eller skydda ett legitimt intresse.

1.2.4 Civilrättsliga sanktioner

När en företagshemlighet olovligen anskaffas, utnyttjas eller röjs ska det finnas civilrättsliga åtgärder, förfaranden och rättsmedel som står till buds för innehavaren av hemligheten. Åtgärderna etc. ska vara rättvisa, ändamålsenliga och avskräckande.

Det ska finnas ett skydd mot uppenbart ogrundade anspråk. Ett anspråk ska inte heller få göras gällande om inte en ansökan om åtgärder etc. görs senast två år sedan sökanden fick vetskap om de förhållanden som ligger till grund för ansökan.

Bland de sanktioner mot intrångsgöraren som ska stå till buds finns skadestånd och föreläggande om att utnyttjandet eller röjandet av företagshemligheten ska upphöra. Domstolen ska vidare kunna förelägga intrångsgöraren att förstöra intrångsgörande varor och information om företagshemligheten.

Domstolen ska, när den handlägger en ansökan om en sanktion mot intrångsgöraren, ta hänsyn till bl.a. företagshemlighetens värde, vilka åtgärder som vidtagits för att skydda hemligheten, intrångsgörarens beteende, effekterna av intrånget och de eventuella sanktionerna för parterna samt skyddet för grundläggande rättigheter.

Ett skadestånd ska stå i proportion till den faktiska skadan. Det ska beräknas på grundval av alla relevanta faktorer, inbegripet storleken på oskäligen vinst och omständigheter som inte är av ekonomisk art. Skadeståndet ska också kunna beräknas med utgångspunkt i en fiktiv licensavgift.

Domstolen ska vidare ha möjlighet att publicera ett eventuellt avgörande på bekostnad av intrångsgöraren.

Domstolen ska också ha möjlighet att under vissa förutsättningar besluta om interimistiska åtgärder, t.ex. att ett pågående intrång omedelbart ska upphöra. Ett sådant beslut ska kunna villkoras av att sökanden ställer säkerhet.

1.2.5 Sekretess under rättegång

Parter och andra aktörer i en rättegång ska inte få utnyttja eller röja en företagshemlighet som de har fått tillgång till under rättegången. Det ska också finnas möjligheter för domstolen att förordna om sekretess i fråga om dokument som innehåller företagshemligheter och att begränsa tillträdet till en förhandling.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Regler om skyddet för företagshemligheter finns i lagen (1990:409) om skyddet för företagshemligheter. Lagen innehåller, utöver vad direktivförslaget aktualiserar, straff för bl.a. företagsspioneri. Regler om civilprocessuella sanktioner finns i lagen, rättegångsbalken och lagen (1985:206) om viten. När ett brott har begåtts är vidare brottsbalkens regler om förverkande m.m. tillämpliga.

Ett genomförande av kommissionens förslag kräver ändringar i lagen om skydd för företagshemligheter. De ändringar som kan bli aktuella rör bl.a. utformningen av de civilrättsliga sanktionerna och den närmare utformning-

en av lagen som helhet. I sak torde den svenska regleringen dock ligga tämligen nära direktivförslaget.

Regeringen beslutade den 12 december 2013 om lagrådsremissen Ett bättre skydd för företagshemligheter. I lagrådsremissen föreslås att lagen om skydd för företagshemligheter kompletteras med en ny bestämmelse om straff för olovligt utnyttjande eller röjande av företagshemlighet. Reglerna om skadestånd anpassas till detta. Det föreslås också att det i lagen uttryckligen ska anges att information om brott eller andra allvarliga missförhållanden aldrig är en företagshemlighet. Enligt regeringens bedömning är lagrådsremissens förslag väl förenliga med kommissionens förslag.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Förslaget har sannolikt mycket begränsade konsekvenser för statens budget. Kommissionen bedömer att förslaget inte påverkar unionens budget.

Kommissionen har upprättat en omfattande konsekvensanalys.² Enligt analysen medför dagens situation ett svagare incitament för gränsöverskridande samarbete mellan företag och minskad konkurrenskraft. Fyra tänkbara alternativ har övervägts för att lösa problemen. Den lösning som kommissionen har stannat för innebär att den nationella rätten harmoniseras. Enligt analysen främjar en harmonisering av medlemsstaternas civilrättsliga sanktioner mot angrepp på företagshemligheter innovation och konkurrenskraft. Kommissionen anför i analysen vidare att förslaget inte påverkar grundläggande rättigheter, såsom yttrandefriheten. Inte heller påverkas enligt kommissionen rörligheten på arbetsmarknaden. Regeringen delar kommissionens bedömning förutsatt att direktivet ges en tolkning som är förenlig med svensk grundlag om tryck- och yttrandefrihet.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar att vikten av ett ändamålsenligt skydd för företagshemligheter har uppmärksammats av kommissionen. En stark och enhetlig nivå för skyddet inom EU är bra för svenska företags konkurrenskraft.

En svensk ståndpunkt i sak kommer att beredas sedan Regeringskansliet har inhämtat synpunkter från berörda intressenter. Regeringen verkar för att direktivet ska bygga på en rimlig avvägning mellan företagens intresse av att skydda sina företagshemligheter och andra intressen, t.ex. det fria kunskapsflödet och rörligheten på arbetsmarknaden. Bestämmelserna måste enligt

² SWD(2013) 471.

regeringen utformas så att de är förenliga med svensk grundlag om tryck- och yttrandefrihet. Skyddet för företagshemligheter får inte hindra anställda och andra att avslöja brott eller andra allvarliga missförhållanden i en verksamhet.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter till kommissionens förslag är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter till kommissionens förslag är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har remitterats för synpunkter till ett trettiotal myndigheter och organisationer.

De flesta remissinstanser som inkommit med svar före färdigställandet av denna faktagromemoria välkomnar kommissionens förslag eller har inte några invändningar mot det. *Tillväxtverket* anför att ett otillräckligt skydd för företagshemligheter hämmar gränsöverskridande samarbete mellan företag. Skyddet är enligt verket och *Småföretagarnas Riksförbund* särskilt viktigt för små företag. Enligt *Patent- och registreringsverket* medför rättsområdets komplexa natur svårigheter att förutse direktivets praktiska konsekvenser för företagen, men det bedöms att harmonisering sannolikt är till nytta. *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* hälsar med stor tillfredsställelse att direktivförslaget täpper till den lucka som nu finns i det europarättsliga skyddet för en av de viktigaste komponenterna i det ekonomiska livet. Fakultetsstyrelsen anser dock att det är en allvarlig brist att förslaget inte innehåller regler om anskaffandet av bevisning. Även *Svenska Föreningen för Immaterialrätt SFIR*, *Svenska Föreningen mot Piratkopiering SACG*, *Svenska Industrins IP förening SIPF* och *Sveriges advokatsamfund* efterlyser sådana regler. Vidare framför flera av de remissinstanser som i huvudsak är välvilligt inställda till förslaget kritiska eller starkt kritiska synpunkter i fråga om diverse enskildheter.

Landsorganisationen i Sverige LO, *Sveriges Akademikers Centralorganisation SACO* och *Tjänstemännens Centralorganisation TCO* motsätter sig att skyddet för företagshemligheter regleras på EU-nivå. Förslaget ger enligt organisationerna farhågor om bl.a. yttrandefriheten, visselblåsning och möjligheten för arbetstagare att byta arbetsgivare. SACO pekar vidare på vikten av att det finns utrymme för kollektivavtalslösningar.

Remissynpunkterna kommer senare att sammanställas och analyseras.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Som rättslig grund för beslutet har artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt återopats. Direktivet ska antas av Europaparlamentet och rådet enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Kommissionen har beträffande subsidiaritetsprincipen anfört följande. De problem som tas upp i konsekvensanalysen beror på skillnader i den rättsliga regleringen som inte garanterar lika villkor för europeiska företag. Det medför negativa konsekvenser för företagets konkurrenskraft och för EU som helhet. Att uppnå en större enhetlighet mellan medlemsstaterna när det gäller den rättsliga prövningen av angrepp på företagshemligheter är avgörande för att komma tillrätta med problemen. Sådan enhetlighet kan inte uppnås enbart genom åtgärder på medlemsstatsnivå. Erfarenheten visar att även om medlemsstaterna i viss utsträckning samordnas, t.ex. genom Trips-avtalet, uppnås inte tillräcklig harmonisering. Ändamålet kan däremot uppnås på EU-nivå.

Regeringen delar kommissionens uppfattning att förslagets syfte och inriktning har en gränsöverskridande karaktär. De påvisade skillnaderna i nationell lagstiftning utgör ett hinder mot den inre marknadens funktion. Harmoniseringen av skyddet för företagshemligheter är därmed förenlig med subsidiaritetsprincipen.

Kommissionen har inte redovisat någon närmare analys av förslaget i förhållande till proportionalitetsprincipen. Regeringen gör den sammantagna bedömningen att förslaget är nödvändigt för att uppnå de angivna målen och att det alltså är förenligt med proportionalitetsprincipen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förhandlingar i rådsarbetsgruppen för immaterialrätt inleddes i januari 2014.

4.2 Fackuttryck/termer

Intrångsgörande vara – en vara som har tillverkats med hjälp av en företagshemlighet som har anskaffats, utnyttjats eller röjts utan lov.

Intrångsgörare – den som olovligen har anskaffat, utnyttjat eller röjt företagshemligheten.

Omvänd ingenjörskonst – att genom undersökning av en färdig produkt ta reda på hur produkten fungerar. 2013/14:FPM42

Trips-avtalet – en immaterialrättslig överenskommelse mellan medlemsstaterna i Världshandelsorganisationen (WTO).

Utomobligatorisk – utanför ett avtalsförhållande.